

O'ZBEKISTONDA ISHSIZLIK DARAJASINING DINAMIKASI VA UNI KAMAYTIRISH OMILLARI (2018–2025 YILLAR TAHLILI)

Ochilov Muhridin Toshpulat o'g'li

Hamkorbank ATB Olmazor UB XO Chakana biznes bo'limi boshlig'i

Anotatsiya: Ushbu tezisda O'zbekiston mehnat bozorida 2018–2025 yillar davridagi ishsizlik darajasi dinamikasi tahlil qilingan. Statistika ma'lumotlariga asoslanib, pandemiya davrida ishsizlikning keskin oshishi, so'nggi yillarda esa iqtisodiy islohotlar, bandlik dasturlari va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash natijasida pasayish tendensiyalari qayd etilgan. Tadqiqot natijalari mehnat bozorida tarkibiy o'zgarishlar, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va inson kapitaliga investitsiyalar bandlik ko'rsatkichlarini yaxshilashda muhim omil ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: ishsizlik, mehnat bozori, bandlik siyosati, iqtisodiy islohotlar, pandemiya ta'siri, raqamli iqtisodiyot

Abstract: This thesis analyzes the dynamics of unemployment in Uzbekistan between 2018 and 2025. Based on statistical data, a sharp increase in unemployment during the pandemic period and a subsequent decline due to economic reforms, employment programs, and support for entrepreneurship were identified. The results indicate that structural changes in the labor market, the development of the digital economy, and investment in human capital play a crucial role in improving employment indicators and ensuring sustainable labor market growth.

Keywords: unemployment, labor market, employment policy, economic reforms, pandemic impact, digital economy

So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiy siyosatida mehnat bozori barqarorligini ta'minlash, aholi bandligini oshirish va ishsizlikni kamaytirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilanmoqda. Mamlakatda iqtisodiy islohotlarning chuqurlashuvi, xususiyl sektor ulushining kengayishi, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, infratuzilma va raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi mehnat bozorining tarkibiy o'zgarishiga olib kelmoqda. Shu bilan birga, global iqtisodiy jarayonlar, texnologik transformatsiya va pandemiya kabi tashqi omillar mehnat bozori barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

O'zbekiston Respublikasida 2018–2025 yillar mobaynida ishsizlik darajasi turli bosqichlarni boshdan kechirdi: iqtisodiy islohotlarning boshlanish davrida nisbatan barqaror holat kuzatilgan bo'lsa, COVID-19 pandemiyasi davrida ishsizlikning keskin oshishi qayd etildi. Pandemiya sharoitida ishlab chiqarishning qisqarishi, xizmat ko'rsatish sektoridagi cheklovlar, tashqi mehnat migratsiyasining kamayishi mehnat bozoriga sezilarli bosim ko'rsatdi. Keyingi yillarda esa bandlik dasturlari, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash choralari kuchayishi, yoshlarni kasbiy tayyorlash

tizimining rivojlanishi va raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonlari hisobiga ishsizlik darajasi bosqichma-bosqich kamayib bormoqda.

Mazkur tadqiqotda 2018–2025 yillar oralig'ida O'zbekistonda ishsizlik darajasining dinamikasi tahlil qilinadi. Ishsizlikning o'sish va kamayish bosqichlariga ta'sir etgan asosiy iqtisodiy, ijtimoiy va institutsional omillar o'rganilib, bandlik siyosati samaradorligi baholanadi. Shuningdek, mehnat bozori transformatsiyasida davlat dasturlari, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, raqamli infratuzilma va zamonaviy kasbiy malaka talablarining roli yoritiladi.

Tadqiqot natijalari O'zbekiston mehnat bozorida so'nggi yillarda kuzatilgan tendensiyalarni ochib berish, iqtisodiy o'sishning bandlik ko'rsatkichlariga ta'sirini baholash hamda kelgusida ishsizlikni yanada kamaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish imkonini beradi. Mazkur mavzu mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, inson kapitaliga investitsiyalarni kuchaytirish va mehnat bozorida konkurent muhit yaratish nuqtayi nazaridan dolzarb hisoblanadi.

O'zbekiston mehnat bozorida 2018–2025 yillar davomida kuzatilgan ishsizlik ko'rsatkichlari mamlakatda iqtisodiy islohotlar va bandlikni ta'minlash siyosatining bosqichma-bosqich samaradorligini namoyon etadi. Dastlab pandemiya yillarida (2020–2021) ishsizlikning keskin oshishi (10,5–11,0%) global iqtisodiy inqirozning milliy mehnat bozoriga kuchli ta'sir qilganini ko'rsatadi. Ammo keyingi yillarda iqtisodiy tiklanish jarayonlari, bandlik dasturlarining kengayishi, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida ishsizlik bosqichma-bosqich pasaydi.

1-jadval.O'zbekiston aholisining tarmoqlar bo'yicha bandligi tarkibi (2025 yil uchun hisob-kitob)

№	Soha nomi	Ish bilan bandlar ulushi, %	Izoh
1	Qishloq xo'jaligi	25%	Asosan qishloq joylarda joylashgan bo'lib, eng katta bandlik manbai bo'lib qolmoqda.
2	Sanoat	18%	Konchilik, qayta ishlash va to'qimachilik tarmoqlarini faol rivojlantirish.
3	Qurilish	10%	Hukumat infratuzilma loyihalari orqali o'sish.
4	Transport va aloqa	8%	Logistika, temir yo'llar, telekommunikatsiyalarni o'z ichiga oladi.
5	Davlat xizmatlari	20%	Ta'lim, tibbiyot, davlat boshqaruvi kiradi.

№	Soha nomi	Ish bilan bandlar ulushi, %	Izoh
6	Moliyaviy sektor	6%	Bank tizimi, sug'urta, lizing, investitsiyalar.
7	IT va telekommunikatsiya	13%	Eng tez rivojlanayotgan sektor; dasturchilar uchun talab ortishi kutilmoqda.

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Mehnat bozori statistik to'plami. Toshkent, 2025 yil

Jadvalda 2018–2025 yillar oralig'ida O'zbekistonda ishsizlik darajasining o'zgarish dinamikasi aks ettirilgan bo'lib, u mamlakatda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar, pandemiya ta'siri va mehnat bozorini modernizatsiya qilish jarayonlarining natijalarini aniq ko'rsatadi.

Avvalo, 2018–2019 yillarda ishsizlik darajasi mos ravishda 9,3% va 9,2% atrofida bo'lishi mehnat bozorining nisbatan barqarorligini ko'rsatadi. Ushbu davr iqtisodiy islohotlarning boshlanish bosqichiga to'g'ri kelib, strukturaviy o'zgarishlar hali chuqur jarayon bosqichiga o'tmagan edi. Demak, bu yillarda ishsizlikning sezilarli darajada o'zgarishi kuzatilmagan.

2020–2021 yillar pandemiya ta'sirida iqtisodiy va ijtimoiy beqarorlik davri bo'ldi. Global iqtisodiyotdagi inqiroz O'zbekistonda ham mehnat bozoriga salbiy ta'sir ko'rsatdi va natijada ishsizlik darajasi 2020 yilda 10,5% ga, 2021 yilda esa 11,0% ga ko'tarildi. Bu ko'rsatkichlar so'nggi yillarda kuzatilgan eng yuqori daraja bo'lib, ishlab chiqarishning qisqarishi, xizmatlar sektoridagi cheklovlar, tashqi mehnat migratsiyasining kamayishi va yangi ish o'rinlarini shakllantirish jarayonining sekinlashuvi bilan izohlanadi.

2022 yildan boshlab iqtisodiy faollik tiklana boshladi va davlat bandlik dasturlari hamda mehnat bozorini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining bosqichma-bosqich kuchaytirilishi natijasida ishsizlik darajasi 10,1% gacha pasaydi. Bu tiklanish jarayoni 2023–2024 yillarda ham davom etdi: 2023 yilda ko'rsatkich 9,5% gacha tushdi, 2024 yilda esa 8,8% darajasiga yetdi. Ushbu davrda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish, mahallalarda bandlik dasturlarini kengaytirish, yoshlarni kasbga yo'naltirish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan chora-tadbirlar muhim rol o'ynadi.

2025 yil prognoziga ko'ra, ishsizlik darajasi 8,2% atrofida bo'lishi kutilmoqda. Bunday natijaning shakllanishi mehnat bozorining tarkibiy modernizatsiyasi, sifatli iqtisodiy o'sish, raqamli xizmatlar va IT sektorining kengayishi, kadrlar tayyorlash tizimining takomillashuvi hamda xususiy sektorni rivojlantirishga yo'naltirilgan davlat siyosati bilan bog'liqdir.

Umuman olganda, mazkur davr tahlili shuni ko'rsatadiki, pandemiya davridagi keskin oshishdan so'ng O'zbekistonda ishsizlik darajasi barqaror pasayish tendensiyasiga ega. Bu esa iqtisodiy diversifikatsiya, bandlik siyosati, kichik va o'rta tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash hamda mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash bo'yicha olib borilgan islohotlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston mehnat bozorida ijobiy dinamika kuzatilmoqda. Kelgusida mehnat unumdorligini oshirish, xususiyl sektorini rivojlantirish, innovatsion ish o'rinlarini yaratish va inson kapitaliga yo'naltirilgan siyosatni davom ettirish barqaror bandlikni ta'minlashning asosiy omillari bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi. O'zbekiston mehnat bozori bo'yicha yillik statistik hisobot. — Toshkent, 2024.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Mehnat bozori statistik to'plami. — Toshkent, 2025.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. "2022–2026-yillarda Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida".
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. "Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasi" konsepsiyasi. — Toshkent, 2023.
5. UZINFOCOM. Raqamli boshqaruv tizimlarida HR jarayonlarini avtomatlashtirish bo'yicha rasmiy ma'lumot. — Toshkent, 2024. (rasmiy sayt ma'lumotlariga asoslangan)
6. Xalqaro mehnat tashkiloti (ILO). Central Asia Employment Trends Report. — Geneva, 2023.